

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL III

„Gazeta” iese în fie-care zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
aiară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea, piațamare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dușul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 76.

Brașov, Luni, Marți (4) 16 Aprilie

1889.

Nou abonament

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Aprilie 1889 st. v. s'a deschis nou
abonament la care invităm pe toți amicii și pri-
jitorii fidei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 8 fl.,
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou,
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Brașov, 3 Aprilie v.

Cine va nega că societatea
modernă suferă de boala, că oamenii
vrău se pară mai mult decât
sunt, boala care se lăsează tot
mai tare între toate stratele și
clasele.

Totă lumea vrea să treacă de
mai avută, de mai știută, de mai
bună, decât este în realitate.
Magnatul se gerază ca un prin-
cipe, nemeșul mai mic ca mag-
natul, cetățenul cu puțină stare
ca un nemeș bine situat, mă-
iestrul meseriaș ca un posesor
cu stare. Dibăcia de a arunca
prav în ochii lunei trece ca o
cerință indispensabilă de a sci trăi.
Lumea își ierță aproape toate, decât
sci păstra aparința, dér devii im-
posibil îndată ce n'ai fost cu
băgare de sémă în privința acésta.

Chiar și în ce privesce mo-
rala jocă ađi aparința esterióră
un rol foarte mare. Câți omeni
nu sunt în țările noastre, despre
cari totă lumea scie, că și-au câș-
gat averea séu pozițiunea în-
tr'un mod nedemn de tot; câte
temei și câți bărbați duc o viață
imorală și destrăbălată, despre
care are scire orașul și satul,
dér societatea nu-i eschide din si-
nul séu, până ce sciu se-și sus-
țină aparința onestității, până ce
adecă nu causéză vr'un scandal
public.

În țările noastre acésta nisuiță
de a părea astfel de cum ești a
ajuns a fi molochul, care în-
ghite pe fie-care ăi, ba pe fie-care
oră nenumerate victime. Noi aici,
sub ocăruierea lui Tisza, suntem
aprope de a-i căde jertfă cu stat
cu tot. Aici toate'su numai la
părere și nimic séu foarte puțin
realitate. Nu este ore acest stat
par excellence poliglot și totuși la
Pesta se decretéză, că este stat
național maghiar? Nu se tot
laudă cei dela putere cu consti-
tuția și totuși de fapt suntem
în modul cel mai absolutistic
guvernați? Nu este o lege de ale-

gere — ba încă sunt două, una
pentru Ungaria și alta pentru Ar-
del — și totuși nu se pomenesc
la noi alegeri, fără cele mai mari
volnicii și nelegiuri? Nu stabi-
lesce legea imunitatea deputa-
ților și nu se atacă cu toate
aceste deputații naționalităților
— acum nu mai sunt decât
câțiva sași în dietă — chiar și în
esistența lor privată din cauza
vorbirilor ce le țin în și afară
din dietă pentru egala îndreptă-
re? Nu se redică în Pesta și prin co-
mitate palaturi și alte construcții
luxurióse, cheltuindu-se milioane în
sarcina contribuabililor, pre când
într'o sută de sate de abia afi o
scólă poporală cum se cade? Și
tote aceste numai pentru ca să se
pótă fali cei dela putere cu bogă-
ția și puterea ce nu-o au!

Nici sub un guvern n'a ju-
cat acésta tală golă un rol așa
de mare ca sub al lui Tisza.
Omul însuși e mare la vorbe și
mic în fapte; totu cu legea și
dreptatea în gură, pe când crea-
turele lui își bat joc de ele, in-
dată ce cugetă a lucra pe struna
marelui lor dascăl. Anțerțu
Tisza debuta cu enunțatiuni asu-
pra politice esterióre a Europei,
incât se îngrășau „patrioții” de
fală națională și lă numiau „Bis-
marck cel ănguresc”; acum în
urmă deodată Tisza pără incapa-
bil de a susține autoritatea gu-
vernului față cu demonstrațiile
șoviniste-opoziționiste și față cu
escesele plebei de pe strade, ca-
re lă huiduia, așa că însuși „pa-
trioții” începură a lă lua în bătaia
de joc, numindu-l „șarlatan” ș. a.

Intr'aceea, pe lângă poliția și
armată, împrejurările politice aju-
tară din nou d-lui Tisza și el rē-
mase la putere. Ei dér acum tre-
buia să țină sémă de réua opini-
une, ce se lățise între Unguri des-
pre cabinetul séu și așa Tisza se
hotărî să și-l reconstruiescă, adecă
să pună codă nouă la topor, ca
să se pară că acuma s'a întinerit
cabinetul și că toate s'au schimbat
spre mai bine.

Mare svon se face prin foile
oficióse cu noul ministru de ju-
stiția Szilagy, ca și când dela
acesta ar aștepta țera mântuirea
ei. Erăși numai fală golă, căci
orî cât de capabil ar fi d. Szi-
lagyi, ce póte face un singur
om, când are ca șefu pe Tisza
și ca directivă fatalul lui sistem
politic?

„Cabinetul Tisza a eșit în-
vingător, întinerit și mai puter-
nic ca vreodată din lupta cu
oposiția!” — strigă îngâmfați gu-
vernamentalii unguri.

Totul e însă în realitate nu-
mai prav aruncat în ochii lunei,
ca se-o amăgescă a crede, că s'au
îndreptat lucrurile.

Și nici că se va face vr'o schim-
bare spre mai bine până când bār-
bații de stat unguri nu vor în-
cepe a calcula cu factorii reali, ér
nu numai cu cei ce nu există de-
cât în aparență, cum e idea de
stat național exclusiv, care este

și rămâne fală golă și nu se va în-
drepta nimic până când nu se
vor lăsa de nebuniile lor de ma-
ghiarisare și nu vor îmbrățișa în
mod sincer și leal politica ade-
vărata egale îndreptății naționale!

DIN AFARĂ

Afacerea Boulanger.

Președintele Senatului va convoca
pe toți colegii săi prin scrisore indi-
duală, ca să vie la Luxemburg, unde
curtea de justiția va ținé ședințele sale
publice. Inalta Curte va asculta rechisi-
torul procurorului general și se va în-
truni în Cameră de consiliu, adecă în
comitetul secret.

„Republique française”, dirigiată
actualmente de d-nul Andrieux, enu-
mără piesele ce ar servi de basă ri-
chisitorului d-nului Quesnay de Beau-
repaire.

Dosarul cuprinde: 1. Copii de scri-
sori și depeși. 2. Raporte de poliția,
privitoare la relațiunile generalului Bou-
langer, cu prințul Jérôme Napoleon și
în cari se vede, că d. Thébaud era mij-
locitorul; raporte venite din Londra,
asupra relațiilor dintre d. Déroulède
cu contele de Paris; 3. Raporte poli-
țienesci relatând cuvântările ținute de
generalul Boulanger, d-nii Laissant,
Naquet și alții; 4. Copii de scrisori și de
cărți postale, raporte în privința acțiunii
bulangiste în departamente; note rela-
tive la personalitățile bulangiste, atât
din Paris, cât și din provincie; rela-
țiunile lor cu comitetul din strada
Séze; diferite detalii asupra propagandei
prin imprimate și imagini; 5. În sfârșit,
o lucrare cu acte doveditoare în privința
acțiunii electorale dela prima alegere
din Paris (alegere Mesureur), până la
aceea din 27 Ianuarie, cu numeroase a-
mănunte în privința alegerilor din Aisne,
Nord, Somme, Ardèche, Cherante-Inférie-
ure etc.

„Le Petit Journal” afirmă, că s'au
dat mandate de arestare contra gene-
ralului Boulanger și a d-lor Dillon și Ro-
chefort. Aceste mandate împreună cu
fotografiile și semnalmentele persónelor
la cari ele se referă, au fost transmise
tuturor parchetelor și brigadelor de
gendarmerie. Nu e dér nici un gen-
darm, care să nu aibă actele, cari se-lă
imputernicescă de a pune mâna pe cei
trei inculpați.

Foile ruse despre fuga lui Boulanger.

Părerea celor mai multe dintre
ziarele ruse este, că Boulanger prin
fuga sa a pierdut mult din prestigiul
său și a făcut un pas greșit, recu-
noscându-se ca vinovat.

Diarul „Novosti” numesce pe Bou-
langer un șarlatan politic, apoi dice,
că el a probat acuma, că într'adevăr
a voit să provoce o răsturnare violentă
a regimului domnitor în Franța. „Gra-
danin” scrie, că ori cum s'ar considera
fuga generalului, în tot cazul ea este
o eróre mare politică. — „Novoie vremja”
care blaméză severu parlamentarismul
actual francesc, declară cu toate astea,
că Boulanger a arătat prin fuga sa, că
n'are consciința curată; el a adus lu-
crurile până acolo, încât „patriotul
calumniat pe nedrept în ochii multora,
acum s'a transformat într'un con-
spirator ordinar”. Diarele panslaviste

„Wiedomosti” din Moscva și „Wiedomosti”
din Petersburg sunt de alte vederi; ele
condamnă acțiunea guvernului francesc
contra lui Boulanger și sunt de părere,
că libertatea e o iluziune în Franța. In-
să fóia din Moscva recunosce, că de astă-
dată guvernul francesc a manifestat
o firmitate prea rară până acum. Acésta
arată însă totodată, că situațiunea din
Franța este foarte serioasă.

Ferry și republica.

Asociația națională republicană s'a
intrunit în 11 Aprilie n. séră. D-l Jules
Ferry a rostit un discurs. Oratorul
a constatat, că partidul republican e
ađi reconstituit. Escesul rului s'a
schimbat în bine. Alegerea dela 27
Ianuarie (a lui Boulanger în Paris) a
provocat deșteptarea guvernului și a
moderațiilor. S'a înțeles, că guvernul
republicei are dreptul de a trăi și de
a se apăra. Republicanii nu voesc să
se lase a fi sugrumați, nici amăgiți. Di-
visiunea partidelor tinde a dispăre.
Greșela principală a fost, că s'a lăsat
ca țera să cređă, că guvernul Repu-
licei e anarhia deghisată. Bulangismul
va fi învins în ziua când guvernul va
fi tare și când Camera va ave majoritate
înțeleptă și disciplinată. Republica pe-
sede în acest moment toate mijlocele
de a asigura triumful séu.

Noul ministru român și pressa ruscă.

Dierile rusești esprimă unanim
mulțămirea lor față cu venirea la pu-
tere a ministerului Catargiu, și védă în
acest fapt presemnul unei schimbări
a atitudinii politice a României în sens
național și favorabil Rusiei. Acésta
schimbare, dicț ele, e capabil de a fa-
voriza dezvoltarea simpatilor poporului
român pentru Rusia, care e foarte firm
hotărâtă să observe aceeași purtare des-
interesată față cu România, ca față cu
Serbia, și n'are trebuință de a contribui
la acésta schimbare nici prin cel mai
mic amestec în afacerile interiore ale
României.

„Novosti” îndemnă pe celelalte or-
gane rusești să nu mai îndrepteze în
contra regelui Carol atacuri, cari nu
mai au nici un motiv de a fi.

„Nord”, diarul cancelariei rusești,
scrie: Noul ministru Catargiu i se
deschid prospecte favorabile pentru o
lungă durată, deși cabinetul nu s'a for-
mat numai și numai din elemente li-
beral-conservatore, cum ar fi fost de
dorit.

SCRILE ȚILEI.

Se tem de germanisare. Inspectorul
r. de școle al comitatului Cojocnei a
raportat în adunarea comitetului admi-
nistrativ a orașului Clușiu, că cu oca-
siunea vizitei școlilor a esperiat cu
surprindere, că abstragându dela guver-
nante și crescătore private, în toate șco-
lele confesionale elementare de fete, ba
chiar și în școlile mixte pentru băieți și
copile, susținute de confesiunea romano-
catolică — *propunerea lumbei germane s'a
luat între obiectele ordinare de învățământ.*
Imprejurarea acésta a produs mare tur-
burare în țările unguresc, cari scapără
foct și scantei asupra limbei germane,
a căreia introducere în școlile unguresc
o consideră ca o împiedecare a învăț-
mântului. — Dér pentru Nemaghiari în-

truducerea limbei unguresci în școlile lor nu e o împedecare a învățământului? Vorba e, că șovinistii vor trebui să învețe nemțește, pentru că așa e porunca din Viena și din Berlin.

Poesiile lui Hașdeu. Săptămâna trecută a apărut la București un volum elegant, care conține o parte din poeziile regretatei Iulia Hașdeu scrise în limba franceză. Volumul poartă titlul: „Bourgeois d' Avril” și pe lângă două portrete, o scrisoare autografă în facsimile și o arie musicală, cuprinde 75 de poezii, cu o introducere de contele Angelo de Gubernatis și se deschide prin niște cuvinte bine simțite ale duosului părinte alți poetei. Prin aceste d-lu Hașdeu mulțimesc tuturora, cari au lăsat parte la doliul său, precum și contelei de Gubernatis, care a făcută asupra poetei o conferință literară, publicată și în fruntea volumului, care unesc astfel prin originea poetei, prin limba operei și prin naționalitatea ilustrului introdusător cele trei mari surori de sânge latin: Franța, Italia și România. Apoi încheie astfel: „Singura noastră mângâiere, mângâiere pământescă e, că copilul nostru, mortă atât de timpuriu, a lăsat totuși o moștenire literară, care prin bogăția și varietatea sa, ar putea ajunge cu prisosință chiar pentru o viață întregă. Ca scriitoare ea a trăit cel puțin jumătate de veac. A rămas în urma ei materie de două volume de versuri, un volum de teatru și de legende, două volume de povestiri, impresii, cugetări și studii; două volume de romane scurte, apoi scrisori și memorii, cele mai multe pline de vervă și de interes. Ea ținea mult, ca cel dintău volum al său, ori-care ar fi fost el, să poarte titlul „Mugur de Aprilie”. Acest titlu, atât de candid, l'amă păstrată cu sfințenie, cu atât mai vârtos, că o mare parte din acest volum a fost scrisă în 1885, când poeta nu avea decât 15 ani, adevărată vârstă de înmugurire. Ea le-a scris toate acestea, când se înțelepnea cu grecește și latinescă preparându cca dintău probă de bacalaureat. Răposata a fost a patra generațiune neîntreruptă, de omeni de litere. Deși Români de viață veche, cam poligloți de altminte, printr'unu curiosu concursu de împregiurări s'a întâmplat ca bunicul meu (Tadeusz Hyzdeu), să scrie leșește, tatăl meu (Alexandru Hașdeu) rusește, eu românește și fiica-mea franțuzește.”

O reprezentațiune teatrală filantropică. Din Șomcuta-mare i-se scrie „Gutinului”. Dăna Sommer, din Șomcuta-mare mai multă decât de două decenii ține o școlă privată de fetițe cu bun renume. Cele mai multe dăne și domnișore române din Șomcuta și juru și-au primită educațiunea în această școlă, așa că ne facu onore. Intre alte obiecte se propună dintre limbile moderne cea germană și cea franceză, și încă cu așa succesu, că din elevele, care au absolvat școlă dănei Sommer, nici una nu este care să nu scie perfectu vorbi mai alesu limba germană. Limba română și religiunea încă li-se propune elevelor române. Pentru a-și câștiga elevele desteritate în conversare, dăna Sommer în 4 Aprilie a. c. a dată cu elevele sale o reprezentațiune teatrală cu scopu filantropicu sub titlul „Das Mädchen von Ennthal”, care reprezentațiune a avut un succesu deplinu, atât moralu, cât și materialu. Venitul curat se va împărți bisericilor și rom. cat. și spităului din Șomcuta-mare. Dintre elevele române au jucat următoarele: Victoria Varga, Eugenia Chișu, Elena Mica, Livia Nilvăn, Emilia Murășan, Valeria Pop și Roza Pocolu, cari toate au dovedit multă desteritate atât în mișcare, cât și în exprimarea cuvintelor streine, cu cari numai acum sub conducerea dănei Sommer au începută a se deda.

Școlă jidovescă în Clușiu. Inspectorul r. de școle Kozma Ferencz a denunțat consiliului orașenescu din Clușiu, că acolo se află o școlă jidovescă clandestină pentru fete, a căreia proprietară este femeia Löw Sara, care nici unu cuvântu nu scie unguresce. Se poate închipui ce mare surprindere este acesta pentru „patrioții” din Clușiu, cari cred, că Evreilor nu le trebuie altă știință, decât cea „patriotică” maghiară. „Se poate presupune, țice „Erd. Hir.”, că în acea școlă clandestină nu se instruăz copilele tocmai în cel mai bun spirit ungurescu. S'au și luat dispozițiuni pentru închiderea școlii. — O lămurire n'ar strica: e clandestină fiindcă Löw Sara nu scie unguresce, cum că „Erd. Hir.” a se înțelege, ori pentru că n'are concesiune?

Reuniunea învățătorilor români din Maramureșu. la propunerea președintelui său d-lu T. Budu, a decisu să coadune și să edea într'unu opă separată poveștile, doinele, chiuiturile, vrăjiturile și celelalte cântece populare din Maramureșu. Coadunarea o-a luată asupra sa d-lu președ. Ar fi recomandabilu, ca și celelalte reuniuni învățătoresci să facă astfel de colecțiuni, ăr de dorit ar fi ca aceste produse ale spiritului poporului să fiă fidelu reproduse, ăr nu prefăcute.

Alegerile de oficiali în Baia-mare s'a săvârșit în a l. c. sub presiudu vice-comitelui Alexandru Ujfalusi. Aleși au fost, primaru: Olivier Turmon; protofiscalu: Sandru Nyirö; protonotaru: Andreiu Gellert; senatori Emeric Tordai și Ludovicu Csüdör; cassaru: Ludovicu Katona; comptoaru: Desideriu Marosfy; controloru: Ludovicu Mostiș; subnotaru: Valentin Besenszki; archivaru: Franciscu Thurzó; economu: Iosif Bányai. „Gutinulu” le dorăște nou aleșilor tării sufletescă, înțelepciune și virtute, ca se potă conduce afacerile orașulu spre îndestulirea tuturora. Pentru ce nu s'a alesu nici unu Român, ci totu numai streini, precum îi arată numele?

Michailu V. Stroesco.

Din viața neuitatului binefăcătoru alu neamului românescu Michailu V. Stroesco, „Meseriașulu Român” publică următoarele notițe biografice:

Michailu V. Stroesco, de fericită memoriă, s'a născutu în anul 1836 din părinți români nobili și mari proprietari în județulu Hotinului, Basarabia. Încă de timpuriu intră el în gimnasiulu din Kischineu, unde în anul 1852 urmă a 7-tea clasă liceală. La izbucnirea războiului de Crimea, animat fiind de sentimente patriotice, părăsi liceulu împreună cu alți câțiva tineri studenți români; după ce depusesse esamenulu de bacalaureat se înrolă în armata rusă.

Curagiulu și inteligența sa atrase atențiunea șefilor lui, care ținându sēmă de origine, conformu legilor militare în vigoare în acelu timp în Rusia, îl propuse imediatu, la finea celui dintău an de serviciu, pentru avansarea la gradulu de praporčik (sub-locotenent). Din nenorocire titlurile sale, ce i-le trimisese familia, pierdându-se în invălmășala războiului șefii săi nu-lu putură promova, astfel că trebui să rămână mai multă timp în gradele inferioare. După șese ani de serviciu, părăsi armata cu gradulu de locotenent, după ce avu fericirea a dovedi pierderea actelor citate. Vârsta lui era atunci de 23 ani.

Impinsu de dorința d'a intra pe câmpulu științificu, merse la Petersburg, unde urmă la Universitate cursurile științelor naturale, în timp de patru ani, pe cari le complectă prin unu studiu încă de doi ani la Paris. Reîntorsu în țară la anul 1868 se căsătoru cu d-na Elisa Stroesco, născ. Nedelcovici, mare proprietară.

Marinimosu, cu inima plină de sentimente generose, posedându avere, care-i permitea a săvârși toate rugămintele ce i se adresau, ajută în totă viața sa pe cei lipsiți și creă câteva fundațiuni cu scopuri filantropice.

În prima liniă putem cita donațiunea sa de cinc-șeci mii ruble făcută guvernulu român în anul 1882, cu scopu d'a se construi din venitul acestei sume școli sătesci în România.

Durere însă, că faptul acesta generos și câtu se potă de laudabilu în locu să-i aducă o satisfacțiune, i-a causat numai nemulțămire și l'a lăsată adencu măhnit, fiindcă pe lângă toate reclamațiunile făcute, n'a putut să izbutească, ca banii dedicați pentru unu scopu atât de sublim să fiă folosiți în modul cum dispusesse d-lui. Chiar și până în ziua de azi familia sa se află în nedumerire, căci nu scie cum și unde se administreză aceste parale și decă copiii sătenilor români se bucură într'adevăr de foloșele acestei donațiuni. Ar fi chiamarea presei române de dincolo ca să se intereseze cum s'a administrat această fundațiune și ce dispozițiuni s'au luat deja până acum.

O altă donațiune e donațiunea de 25,000 florini, făcută în folosulu societății pentru sprijinirea învățăcelor și sodalilor români meseriași din Brașov.

Printre alte donațiuni mai mici putem menționa: ajutore în bani pentru asilulu Elena Dăna, Ateneulu român, Societatea Curtea de Argeșiu etc. etc.

Ca bărbat cu unu sufletu câtu se potă de nobil și o inimă, care pulsa pentru suferințele celor lipsiți și nenorociți, el nu uită asemenea pe locuitorii de pe moșiile sale; dorința sa de a-le construi unu spitălu nu-și aștepta decât ziua pentru a se îndeplini, când o morțe crudă veni a-i bate la ușa vieții sale humanitare și-lu opri de a-și executa proiectele sale humanitare. Domnulu Stroesco vădându-și stăruțulu vieții apropiat, dispuse totuși prin testament d'a se construi pe moși sa Poimbăut (județulu Bălților, Basarabia) unu spitălu de 25 paturi, testându averea sa pentru construirea și vecnică întreținere a acestui asil de ușurare.

Aceste sunt în puține cuvinte faptele acestui distinsu bărbat, a căru prematură încetare din viață a ruptu inimile tuturor ce avuseră fericirea alu cunoscce mai de-aprope și a umplut de lacrimi și tristeță pe acei, cari îl priveau ca unu binefăcătoru trimis de Providență pentru ușurarea suferințelor și miseriei celor lipsiți.

Scene din dieta unгурescă.

În ședința dela 11 Aprilie n. s'au petrecutu în dieta unгурescă nise scene care au emoționat și au escitat întrăga cameră.

Era vorba de cele petrecute la 19 Martie în vestibulu camerei.

Deputatulu Gedeonu Rohonczy avea să-și exprime părerea sa de rău pentru că a împușcat, într'o stare de iritațiune, în studentulu Samorzil, și să ceară camerei iertare, decă prin acest faptă a sa a atins'o în demnitate. Deputatulu țice, că suspendarea imunității sale, propusă de comisiunea de imunitate, chiar și elu a dorit'o. Casulu dela 19 Martie rămâne o pată fără esemplu, și care potă că nu se va șterge în istoria parlamentulu unгурescu. De aceea rōgă camera să-lu erte. Dér cu acesta, pata nu s'a ștersu, căci rămâne călcată în noroiu demnitatea și imunitatea deputărilor în cameră. Cine o va ridica din noroiu, căci raportulu comisiunei de imunitate nu spune nimic? Procesulu meu privat? Ori dispozițiunile ce au să se ia mai târziu? E datoru parlamentulu să se îndrepte acăsta, și ca s'o potă face, trebuie aflatu adevăratulu posesoru alu patei. (Mișcare.) Pentru a afla pe adevăratulu urțitoru, trebuie luat jostu vëlulu de pe desbaterea asupra legii mi-

litare votate. (Mare larmă și strigări în stânga estremă: N'are dreptu la acesta!)

Președintele intervine pentru vorbitoru.

Rohonczy spune, că tată-său a luptat în 1848 ca șefu alu unui regimentu de husari, a fost rănit, prins și condamnat la morțe. Pedepsă s'a schimbat în închisore pe viață și vorbitorul a fost născutu în închisore din Olmütz, unde mamă-sa îngrija de condamnatulu său tată. În vârstă de 25 ani a fost alesu deputat în Törökbecse. În cameră a pășit violentu și fără cruțare n contra guvernulu, căruia i-a imputat, că la regularea Tisei s'au săvârșit abuzuri.

Pe Tisza îl consideră ca pe omulu cel mai lipsit de caracter. Și într'o nopte plănui să-lu omore. Fiindcă n'a fost lăsat de adjutantulu M. Sale la o audiență, în credința că elu, vorbitorul, e smintit și decă nu l'a anunțat, Rohonczy apără dimineața la 8 ore la Coloman Tisza cu hotărîrea firmă, ca să împusce pe Tisza și apoi să se împusce și pe sine. (Nespusă mișcare în camera întregă.) Intrându, află numai pe Tisza și i puse pistolulu în cap: (Mare mișcare generală.)

Szendrey (strigă). Dér pistolulu nu s'a sloboțit și n'a nimerit. (Iaritate în stânga estremă.)

Rohonczy: Întreba pe Tisza, decă vrea să ordone cercetare în afacerea regulării Tisei. Tisza mă privi liniștit și mi țice să-lu împușcu, decă cred că e fără caracter. Acăsta atitudine a ministrulu făcu să-mi cadă pistolulu din mână (Mișcare.) Și nu m'am înșelat în Koloman Tisza, căci e om de caracteru.

„După astfel de pățanii și esperințe personale vă mai mirați, decă avocatulu cel mai de spirit și mai vestit din țară, apărătorulu de odinioară alu procesulu dela Eszlar, pentru ca să potă face a-i străluci darurile sale spirituale, a ajunsu deja așa de departe, încatu a cutezat să ia apărarea lui Traianu Doda agitatorulu în contra națiunei unгурesci, pentru ban și în contra convingerei sale, (Mare larmă și strigăte în stânga estremă: Era o datorință a lui!) care în egoismulu său a ajunsu deja așa de departe încatu elu... (Enormă larmă și mare mișcare. Strigăte: La ordine! La ordine!)

K. Eötvös (cătră președintele): La ce ședți acolo? Unde e președintele? (Mare larmă.)

Președintele: La observarea d-lui deputat: „pentru ban, în contra consciinței sale”, trebuie să declar, că nimenea nu potă să țice și nici să scie. (Larmă.)

K. Eötvös: Dér a dist elu! Este o calumnia! O respingă! (Mare larmă. Strigăte: La ordine!)

Rohonczy: Ceru scuse, am înțeles că elu ca avocat potă lua apărarea și decă nu a de acord cu convingerea sa. (Mare larmă. Strigăte: Asta-i casă de nebuni!)

K. Eötvös: Asta-i o continuare a nebuniei. La ce e președintele acolo? (Mare larmă și mișcare. Strigăte n drepta: La ordine!)

Președintele: Comisiunea de imunitate l'a provocat pe d-lu deputat să-și desfășure punctulu său de vedere. (Larmă.)

K. Eötvös: Dér asta nu-i o desfășurare a punctulu său de vedere. (Mare larmă. Strigări furtunoșe n stânga: Eljen Eötvös!)

Președintele: Cum vedu, d-lu deputat a ajunsu tocmai acum acolo, ca să-și motiveze starea sa sufletescă. (Mare larmă. (Strigăte: Ce ne pasă nou de asta!)

Rohonczy: Noi am ascultat moșciile domnilor (din opoziți), acum se cade să fim și noi ascultați. (Larmă colosală. Mișcare. Strigări: Jost! La ordine! Să ceară iertare!) Am voit să istorisesc starea mea sufletescă de atunci. Decă se potă iutempla astfel de lucruri, atunci să nu se mire domni, decă din mine săvârșesc pasiunea înfr-

nată timp de șase săptămâni, decât celor din cealaltă parte (oposiția) le împușcă în față cuvântul „mișei”. (Mare larmă'n stânga extremă.)

Vorbitorul trecu apoi la afacere cu studentul, care l'a lovit peste față și l'a numit nerușinat. Duce că a împușcât cu același pistol și poate cu același glonț, care fusese odată destinat pentru Coloman Tisza (Mare și îndelungă mișcare) și încă în momente când onora lui Tisza era atacată în modul cel mai injositor, și cu această faptă pregătesce o umbră tristă asupra vieții parlamentarismului unguresc. [Mare larmă.]

Vorbitorul numi pe deputații din opoziția „reu crescut”. [Mare mișcare și larmă'n stânga extremă.] Ce s'nsenmeze erăși acesta? La ordine! Ai și acum un revolver? Se laudă, că e un deputat ales în contra lui Miletic, pe când Mocșary e urmașul lui Traian Doda, contrarul constituțiunii. [Mișcare în stânga extremă și eljen-urî la adresa lui Mocșary.]

K. Eötvös: Dér unde e președintele? [Mare larmă.]

Rohonczy dăce, că n'a vrut să se ia în lege limba ungurească în armată din cauza naționalităților, pe când Mocșary cu toate naționalitățile vrea. Elu voia să ridice turnul babilonic în armată. Decă cele 16 milioane de locuitori ar fi de naționalitate ungurească, atunci ar fi fost un trădător de patrie cel care ar fi cutezat să aducă în parlamentul acesti paragrafi. Dér Tisza și partida lui au minte și patriotism. [Larmă.] Condamna Rohonczy demonstrațiunile de stradă ca deonoratōre pentru nația ungurească. Pe Polonyi, care a dîșu că nu votăză pentru trădare, vorbitorul îl face smintit, decât nu-și cere iertare în fața nației ori e trădător. [Larmă cumplită în stânga extremă.]

În fine vorbitorul dăce, afară de Mocșary, toți deputații represintă cercuri curate (???) unguresci, dér nu toți cunosc din destul districtele dela graniță. (Contraoier în stânga extremă). „D-vostre nu cunosceti din destul raporturile naționalităților patriei noastre și nici odată n'ai precumpănit răsturnările de pe continent strategice, geografice și politice. Principiile de independență—abstrăgînd de sigura periclitare a monarhiei unitare de ađi—nu li-se pot impune naționalităților de altă limbă ce trăesc în patrie, fără a ne căi mai în urmă. (Larmă în stânga extremă). Rasa ungurească trebuie mai înteu să cucerescă pe celelalte naționalități, decât nu și pentru limba noastră, dér cel puțin pentru inimile noastre, pentru ca și Sêrbul și Românul să se mărturisescă cu mândria ca cetățen ungar. Pentru acesta lucrăm alături cu Koloman Tisza. Speru că într'un viitor mai depărtat, când inimile tuturor cetățenilor patriei vor fi contopite una cu alta, întreaga națiune se va libera. Până atunci însă se avem răbdare.”

Mai vorbiră și alți deputați, între cari Mocșary îi dîșe lui Rohonczy, că încă nu e nici ađi în toate mințile.

Raportul comisiei imunității a fost primit.

Correspondența „Gaz. Trans.”

Selagiu, 30 Mărțisor 1889.

Adunarea filială a învățătorilor rom. gr. cath. din tractul protopopesc al Șamșodului (com. Selagiu) s'a ținut în estă an în comuna Curiteu la 25 Martie. st. n. La această adunare sfară de învățătorii tractuali în frunte cu conducătorul lor președinte d-lu protopop tractual Ioan Galu, — au mai participat d-lu Tiberiu Gaelu, preot gr. cath. în Dersida mică, și Petru Ostate preot în loc.

După sânta liturgiă coadunându-se oorpul învățătoresc la locul adunării în șola gr. cath. locală, d-lu președinte Ioan Galu, prin o vorbire foarte acomo-

dată, dechiară ședința de deschisă. După acesta vrednicul preot al Dersidei mică d-lu Tiberiu Gaelu sculându-se și cerându-și voia d-lui președinte: face cunoscut adunării, că premiul ce d-sa l'a destinat încă la adunarea filială ținută în comuna Bobota (Dersida mare în an. 1887, pentru acel învățător, care va lucra mai bine disertațiunea: „Cu ce modalități morali va pute face învățătorul ca copii să cerceze șola regulată”, în urma decisiunii comitetului central al Reuniunii învățătorilor Români Selagieni, care a fost rugat a esamina și critica disertațiunile amintite, — după ce a examinat și criticat elaboratele concurenților, premiul i-s'a conferit zelului învățător din Supurul de sus d-lui Michail Bobișiu. Fiind și amintit d-nu învățător de față, d-lu premiator, prin o vorbire în suflețitoare și forte instructivă și interesantă, depune premiul pe masa adunării amintind între altele, că d-sa primiul îl dă în două soiuri de bani, anume o parte în argint, care e semnul statorniciei și al perseveranței, altă parte în bancnote (hârtia), care e semnul cultivei și al civilizațiunii, etc. rogându-se de d-lu președinte ca s'lu predea învățătorului premiat, d-lui Michail Bobișiu. Acesta la moment s'a și întemplat, între urările adunării de „să trăiescă!” atât d-lu premiator Tiberiu Gael, cât și vrednicul de premiu colegul lor d-lu Michail Bobișiu.

După acesta s'a trecut la ordinea zilei și d-lu președinte provocă pe d-lu învățător local Constantin Albu, să propună elevilor, cari au fost de față într'un număr considerabil, din temele date și anume: Din istoria naturală despre „Brăscă”, ér din socotela despre „Metru”. Acesta și-a și satisfăcut datorinții propunînd — ca om tineru și începător — destul de bine. După finirea propunerilor, elevii s'au trimisă acasă, ér d-nii învățătorii au făcut critica; apoi s'a trecut la alte agende pân'ce s'a ajuns la propunerile diverse.

Între altele d-lu Petru Ostate, preot în loc, se dechiară și propuse a-se primi din partea sa un premiu de 3 fl. v. a. pentru acel învățător din acest tract, care va prelucra mai bine disertațiunea „Folosul poeziei populare la noi la Români.” Acestă propunere s'a primită din partea adunării cu mulțămă și vii urări de „să trăiescă!” Imediat după acesta vedem érăși pe d-lu Tiberiu Gael. preot al Dersidei mică, propunînd a se primi din partea d-sale un al doilea premiu de 2 s'eu 5 fl. v. a. și spelele retipării elaboratului. După cum adecă va fi relativ mai bun, s'eu absolut bun disertațiunea „Ce este cauza, că unii învățători o duc réu și în neînțelegere cu preoții, ori cu poporul, s'eu chiar cu ambii, și prin ce modalități s'ar pute acest réu delătura și înlocui cu stîmă și iubire reciprocă.” Aminti totodată că la acest premiu nu pot concurge decât numai învățătorii din acest tract. Mai departe ambii din premiatorii au decis ca elaboratele ce se vor lucra să se trâmă spre censure și apărare comitetului central al Reuniunii învășat. rom. selagieni, căruia îi concede și dreptul de a judeca premiul unuia s'eu altuia dintre concurenți, după merit. Terminul pentru trimiteră disertațiunilor l'au fixat pe 1 Iunie 1889. Acestă propunere încă s'a primită din partea adunării cu mulțămă și vii urări de „să trăiescă”. Învățătorii tractuali vîdînd zelul și viul interes ce-lu arată sus menționații d-ni preoți față de cauza învășământului cu unanimitate le-au votat recunoscî și mulțămă protocolară inducîndu-i totodată ca membri onorari ai acestei reuniuni filiale. Mi-a săltat inima de bucurie vîdînd aceste fapte din partea amintitilor d-ni preoți, cari fapte n'au lipsă de comentariu, căci înțeles vorbesc, și le pot servi spre laudă, ér corpului învășatoresc din tractul Șamșodului spre onore.

A sosită timpul suprem ca odată și noi Români să ne treșim din letargia nepăsării față de șole și învățătorii, și punînd umér la umér, să conlucrăm la dezvoltarea și edificarea cultivei poporului nostru. Nu numai din gură, ci cu fapte. Pecum cu fapte vedem că lucră pré on. d-ni preoți Tiberiu Gaelu și Petru Ostate, cari prin faptele lor de premiare produc un curent de emulațiune între învățătorii din acest tract, dând prin acesta impuls la perfecționare fiesce căruia învățător prin proprias diligență, și împlinirea sfinte și grele lor misiuni întru deșteptarea multă cercatului nostru popor. Dee cerul ca frații învățători de prin toate părțile să afle mulți preoți așa zeloși și interesați de cauza învășământului ca și acești doi vrednici preoți, ér d-lor mulți imitatori, — căci vieța unui popor se zugrăvesc în principiile sale de educațiune, ér normele de educațiune sunt oglinda vieții lui.

Unu Oaspe.

Chevreul Nestorul învățătorilor.

În săptămâna trecută a murit în Paris cel mai bătrân dintre învășat, renumitul chimic franceș Chevreul în etate de 103 ani. La 31 August 1886 Chevreul și-a serbat jubileul de 100 de ani, etate pe care forte rari învășat sunt fericiți s'o ajungă. Se dăce despre Chevreul, că în totă vieța sa n'a bătut vinu s'eu alte bături spirtoase. Numai la jubileul s'eu de 100 de ani a făcut excepțiune și a gustat dintr'un pahar de șampane. Atât la jubileul s'eu, cât și la mórtea sa totă lumea cultă a dat espreșiune simpatierilor sale pentru acest însemnat chimic, al cărui nume a fost pronunțat cu respect de mai multe generații.

Chevreul s'a năcut la 31 August 1786; a fost dec martor la toate evenimentele acestui secol, al cărui sfârșit se serbeză acum. Ultimele sale vi-site, ultimele sale gânduri au fost îndreptate spre minunatele lucrări ale Expozițiunii universale. Vede într'ensele triumful și ore-cum apotheosa tuturor artelor păcei, căroră închinase întreaga sa vieță, ale căroră progrese le urmase pasu cu pasu.

În 1824, când fu numit la manufactura Gobelinelor, a găsit calea care l'a condus la însemnatele descoperiri, care vor face amintirea sa neperitōre.

Acestă cale o urma fără a se abate, adăgîndu, metodic, descoperire la descoperire și lungimea extraordinară a vieții sale îi permise să le urmeze forte departe decât se pote dăce că se merge departe într'o cale înfinită.

Chevreul a fost 59 de ani profesor de chimie aplicată la Museul de istoria naturală, și 63 de ani membru al Academiei de științe.

Chevreul ca învășat aparținea șolei analitice. Chimia organică îi dătoresce totă teoria corpurilor grase, teoria așa de bogată, încât se pote dăce, că Chevreul este părintele întregii industriei contemporane. El a dat teoria adeverată a saponificațiunii, demonstrînd, că un corp gras tratat printr'un acid s'eu printr'o bază se descompune în acid gras și în glicerină.

Prima aplicațiune industrială a acestui principiu este invențiunea luminării de stearină, a cărui autor este Chevreul, care a îmbogățit pe totă lumea, afară de Chevreul însuși, care n'a câștigat din acesta decât un premiu de 12.000 de franci dat de Academiă.

Lucrările sale asupra corpurilor grase îlă conduseră la studiul produțelor destilațiunii cărbunelui și lui se dătoresc un mare număr din acele vopself chimice de color strălucitoare; a mai făcut și clasificarea colorilor și nuanțelor lor și a descoperit teoria colorilor complimentare.

Dér ceea ce este mai curios e, că

Chevreul, omul cel mai pacinic, a favorisat, fără voia sa, fabricarea celor mai grōsnice materii de distrucțiune, dinamita și nitro-glicerină.

Din camerele române.

Camera. Ședința dela 6 Martie.

D-lu Ioan Nădejde interpelăză pe d. ministru de interne, decât scie că lucrătorii dela imprimeria statului lucră câte 11 ore pe ȳ, contra regulamentului respectiv.

D-lu M. Kogălniceanu își dezvoltă interpelarea pentru reprezentarea legii de organizare a magistraturei, pentru a'i asigura independența prin inamovibilitate, ér nu prin permutări capricioase.

D-lu Vernescu răspunde, că lucrarea este dificilă și n'a avut destul timp ca s'o facă fiindu ocupat cu Camera.

D-lu Kogălniceanu propune o moțiune pentru a atrage atenția ministrului de justiția asupra aducerei acelei legi.

Ședința dela 7 Martie.

D-lu Stanianu depune petițiunea mai multor cetățeni proprietari din Dâmbovița, cari protestăză contra dărei în judecată a ministerelor d-lui Ioan Brătianu.

D-lu Ernest Sturdza depune un proiect de lege pentru facerea unei linii ferate dela Tergul-Ocna la Moinesci.

D-lu M. Kogălniceanu interpelăză pe d-lu ministru al lucrărilor publice, decât are de gând în anul acesta să începă construirea podului peste Dunăre la Cernavoda.

Senatul. Ședința dela 6 Martie.

D-lu Racotta dă citire proiectului de lege privitor la recunoscerea calității de cetățen român al d-lui Dragulin.

Se dă citire raportului și proiectului de lege pentru organizarea corpului telegrafo-postal. Paragrafele din acest proiect se votăză aproape fără discuțiune până la art. 21 privitor la femeile primite deja în serviciul acestei instituții.

D-lu G. Mărzescu întrebă, decât femeile sunt admise și de ađi înainte.

D-lu Al. Lahovary dăce, că legea nu dăce, decât sunt admise s'eu respinse femeile de articolul privitor la fixarea sexului funcționarilor telegrafo-postali.

D-lu Mărzescu dăce, că este pentru egalitatea femeilor cu bărbații în această privință.

D-lu Al. Lahovary dăce, că nu admite egalitatea femeilor și că această egalitate e bună numai în romanțele lui Alex. Dumas.

D-lu G. Mărzescu dăce, că este pentru egalitatea de drept a femeilor cu bărbații, că părerea d-sale este, cum că femeia numai prin forța musculară e mai slabă decât bărbatul, dér nici decum prin inteligență, tăria de caracter și energiă. Așa fiind, pentru ce dér i-se pun pedeci spre înaintare? Nu dicit, ca cu totul se nu i-se puie pedeci, mi-se va obiecta pote, că posturile superioare cer mare discrețiune dela acela, care posedă cheia telegrafică. Dér acesta nu este un cuvânt, ca se nu căutămă rezolvarea cestiunii femeilor, care este o cestiune mare și la ordinea zilei ađi.

Cursul pieței Brașov

din 12 Aprilie st. n. 1889.

Bancnote romănesc	Cump.	Vând.	9.46	9.49
Argint romănesc	-	-	9.40	9.42
Napoleon-d'ori	-	-	9.50	9.53
Lire turcesc	-	-	10.80	10.86
Imperial	-	-	9.80	9.86
Galbin	-	-	5.60	5.63
Scris. fonc. „Albina” 6%	-	-	101.—	—
„ ” 5%	-	-	98.50	99.—
Ruble rusesc	-	-	127.—	128.—
Discontul	-	-	6 1/2—8% pe an.	

Cursul la bursa de Viena

din 13 Aprilie st. n. 1889.

Renta de aur 4%	-	-	-	102.80
Renta de hârtă 5%	-	-	-	85.85
Imprumutul căilor ferate ungar	-	-	-	144.40
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungar (1-ma emisiune)	-	-	-	99.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungar (2-a emisiune)	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungar (3-a emisiune)	-	-	-	114.50
Losuri din 1860	-	-	-	143.60
Acțiunile băncii austro-ungare	-	-	-	905.—
Acțiunile băncii de credit ungar	-	-	-	304.75
Acțiunile băncii de credit austr.	-	-	-	293.25
Galben împărătesc	-	-	-	5.66
Napoleon-d'ori	-	-	-	9.51 1/2
Mărc 100 imp. germane	-	-	-	58.75
Londra 10 Livressterlinge	-	-	-	120.15

Editor și Redactor responsabil:
Dr. Aurel Mureșianu.

